

דברי שלי"ה

ממרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א

יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם שזכינו בס"ד להו"ל את גליון ה-300 מתורת מרן שר התורה שליט"א

במאות הגליונות שיצאו לאור עד היום זכינו להפיץ את דברי תורתו הנהגתו ועצתו לרבים המבקשים להנות מאורו ומהיקף ידיעותיו ברחבי התורה אשר הם כמים שאין להם סוף. לרגל גליון זה אמרנו כי טוב להגיש מקבץ ייחודי של ענינים קצרים מרבינו שליט"א

תקוותינו שפרסום הדברים יעורר גם את ציבור המעיינים להעבירא אלינו מאוצרותיהם דברים ממרן שליט"א לתועלת הרבים

ובהודאה על העבר, נבקש על העתיד מלפני ה' שנזכה עוד לדלות ממעין הנובע של מרן רבנו שליט"א ולהוציא לאור עוד מתורתו וממעשיו להגדיל תורה ולהאדירה, ונזכה בקרוב לראות בביאת משיח ה'.

גליון ייחודי זה יו"ל לקראת חג הסוכות תשע"ט ובחג זה נסתלקה לבית עולמים הרבנית הצדקנית א"ח מרת בת שבע אסתר קנייבסקי ע"ה, אמרנו להביא בסוף הדברים את סדר יומה המופלא כפי שנהגה בחייה עד יומה האחרון.

הדברים מובאים מתוך הספר הנודע 'בית אמי' שכתבת בתה ובו תולדות חייה וחיי משפחתה ועצותיה והנהגותיה, יהיו דברים אלו וכל החיזוקים שיהיו מכך לעילוי נשמתה הטהורה.

תוכן העניינים

אמונה | בחירות | גנרטור | דיבור | הדרת פנים | הכנסת אורחים | ויתור | זכרון | זש"ק | חלומות | יום טוב | כשרון | כשרות | לימוד | מדינת ישראל | מעשר כספים | מצוות | מקום הצדיק | ניטל | ספרים | עין הרע | פרנסה | צדקה | קידוש לבנה | ראש חודש | שבת | שידוכים | שביעית | שעון | תכלת | תפילין

אמונה

סיפר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: כשבאו במלחמת יוה"כ לשאול את מו"ר הסטיפלער אם לעזוב את בני ברק ולנסוע לחו"ל ענה שלא ואמר להם באידיש "פון זיך אנטלייפט מען ניט". (באגרות ח"א נ"ד מו"ר מסביר את הדבר וז"ל "כלומר המצב שנגזר עליו מהשמים לא ישתנה ע"י הבריחה" ומביא שם מו"ר שכן היתה תשובת מרן החזו"א לשואלים במלחמת העולם הראשונה).

וכן היה אומר מו"ר בשם הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל כל כדור הולך ע"פ כתובת כמו שנגזר משמים.

עוד סיפר הגר"ח קניבסקי: בהתחלת מלחמת הקוממיות רצו לעזוב את הארץ ושאלו את מרן החזו"א זצוק"ל וענה כל עוד שוכל להביא תועלת משהו ולעזור עם שהותך בארץ אסור לך לעזוב (כנראה כונת ק' לעזור בתפילה) רק אם המצאך בארץ לא יביא כל תועלת אז מותר לעזוב.

(אורחות רבינו)

קבלתי מכתבו ח"ו.. כל דעביד רחמנא לטב ויש חשבנות שמים לכפרה על עונות שעברו ולפעמים על גלגולים שעברו ועוד הרבה חשבנות ואין אנחנו יודעים על מה, העיקר לקבל באהבה ולדעת שהכל לטובה רק יש להתפלל להקב"ה שנרגיש הטובה ונראה לעינינו יש רק להתחזק בתורה וחסד ומע"ט וח"ו לילך בעצבות רק בשמחה ושמחה מגרשת את כל הדינים הש"ת ישלח בקרוב שידוכים טובים לכל זרעו ורופ"ש לכל הצריכים דו"ש חיים קניבסקי.

בעזה"י י"ג תשרי תשע"ב מאד נצטערנו כמו כל ישראל על מה שאיריע להגה"צ ר' משה זצ"ל אין אנו יודע חשבנות שמיים אבל בודאי היה בזה ענינים גדולים לכפר על הדור הקב"ה ינחם את כל האבלים ואת כל ישראל בנחמת ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד חיים קניבסקי. (אגרות וכתבים)

בימינו רבי חיים קניבסקי סובר שהצרות באות כי נחלשו באמונה ובטחון ועושים יותר מידי השתדלות חיזונית. ומה שצריך לעשות זה להתחזק בתפילה ובאמונה שהכל בידו ואז התפילה תהיה מקרב הלב ומוכרח להתקבל.

הגר"ח קניבסקי סיפר הרבה פעמים כשאמא שלי התארסה הוא התחייב סכום מסויים שלא היה לו שמץ של מושג מהיכן ישיג סכום גדול זה. אך הוא בטח בה' שינהג עמו במידת הרחמים ויהיה לו לשלם את הסכום הנדרש. ממש סמוך לחתונה הגיע מברק שמחכה לו בדואר מעטפה. הוא הלך לדואר ושם הגיע מעטפה ובתוכה צ'ק שמן. הוא קרא את המכתב, שבו היה כתוב סיפור מאוד

מעניין, כמה שנים קודם הגר"ח ערך את פרוש הרוקח על התורה לבקשת העורכים אם ייצא מזה כסף הם ישלמו. ולא יצא מזה כלום, אז הוא לא קיבל כסף. לימים משהו לקח ע"ע לשלם את כל ההוצאות, כולל לעורך וכעת הם שולחים את הכסף. אגב לפני שנסעתי ללמוד בישיבה בשלהי שנות ה'נ' באתי לברכת הדרך אצל הגר"ח, והגר"ח קניבסקי הביא לי מתנה את הספר הנ"ל, בצרוף הסיפור הזה.

אמר הג' רבי חיים קניבסקי שליט"א בשם החזו"א מה ההבדל בין פעם להיום פעם היו יכולים לעצום את העיניים ולראות בורא עולם היום צריך לפתוח את העיניים אבל כבר מיד שפותח את העיניים אי אפשר שלא לראות את הבורא.

בחירות

מכתבי מרן שליט"א לקראת הבחירות בשנת תשמ"ט

בעזה"י יום ב' י"ג במרחשון תשמ"ט

היות ומפיצים שמועות בלתי נכונות בנוגע לבחירות בשמו של מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א הננו להודיע שדעתו של מו"ח שליט"א שחיבים להצביע עבור רשימת דגל התורה שסימנה עץ וכן הוא מורה לכל מי ששואלו חיים קניבסקי.

בעזה"י אור ליום כ"א מרחשון תשמ"ט

נזדעזתי לשמוע כי מפיצים ברבים שמועות שקר בשם מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א כאילו חזר בו מלתמוך ברשימת דגל התורה בגלל האסון רח"ל שאירע אמש הננו להודיע כי נצטוית ע"י מו"ח שליט"א לפרסם בשמו כי הדברים הללו בשקר יסודם וכי כל אחד ואחד חייב להצביע עבור רשימת דגל התורה שסימנה עץ או לנו שכך עלתה לנו בימינו לנצל את האסון הנורא שאירע אתמול רח"ל לצורך תעמולת בחירות יסכר פי דוברי שקר הכותב וחותרם בצער חיים קניבסקי. (אגרות וכתבים).

מכתב מרן שליט"א לקראת הבחירות בשנת תשע"ד

בעזה"י ערב בחירות חורף תשע"ד

חובה גמורה על כל מי שיש לו זכות הצבעה להצביע אך ורק לרשימת יהדות התורה שסימנה ג' כפי שמורה מרן הגרא"ל שליט"א ואסור להמנע מלהצביע בשום אופן כי הנמנע ממעט בכבוד שמים, והנה בשנים האחרונות קמו אנשים מתוכינו ריקים ופוחזים בעלי מחלוקת ומקהילים קהילות ברבים ופוערים פיהם לבלי חוק בכל הקדוש והיקר לנו ומדברים סרה וזלזול על גאון ישראל קודש הקדושים גדול דורינו מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א ומערערים על הנהגתו ובאמת שכל כונתם ומזימתם

רבינו שליט"א מקפיד שלא ללמוד גם לאור החשמל (גנרטור) ואע"פ שאין שייך בזה להטות והטעם כיון שיתכן שיתקלקל וכיון שבד"כ יש מי שיודע לתקן שידלק הוי כמו שמא יטה שיבוא לתקן וגזרו בגללו על כולם כן א"ל בשם החזו"א.

אמנם היו פעמים שהקל ללמוד לאור חשמל (כשר) אם הלומד אינו יודע לתקן אם יהיה קלקול שוב נזדמן לי פ"א להיות במקום א' נעור ליל שבת ולשמור על מישוה, ושאלתי את מרן מה לעשות לגבי הלימוד לאור החשמל הכשר (גנרטור) ללא חשש חילול שבת היות ואין לי שם שומר שלא יטה והשיב בפשטות אם אינך בקי בתיקון החשמל מותר לך ללמוד גם בלי שומר (ורק בנרות חששו חז"ל שיבוא לכבות ולא בחשמל).

מקפיד שלא להשתמש בחשמל שיוצר ע"י חילול שבת וכמו שהזהיר מרן החזו"א, ובביתו לא משתמשים לתאורה גם בחשמל המיוצר ע"י גנרטור (חוץ מהמקרר) ע"י בשונה הלכות סי' ש"ה דין כ"ג וסי' ש"ח דין ב'.

טעמו של מרן שלא משתמש אפילו בחשמל כשר, כי אביו מרן הקה"י אמר שאם בכל המקומות ידלק חשמל כשר ישכחו את הענין שאין להשתמש בחשמל מחללי שבת, לכן בביתו ובבית המדרש שמתפלל אמר שלא להשתמש בחשמל כלל כדי שיהיה בית אחד בעולם שמזכיר ענין זה, ולכן גם הוא נוהג כך בביתו ובבית הכנסת שמתפלל, כל זה שמעתי ממרן.

והוי עובדה בשבת א' שנשאר דולק אור מהחשמל שמופעל בלי חילול שבת (גנרטור) ודלק בחדר שאכלו בו והורה מרן שאם יש גוי מוכן בסביבה יקראו לו לכבות אבל לא יאמרו לו אפילו ברמז רק שיבין מעצמו. אמנם לאחרונה (אלול תשע"א) נחלש א' המתפללים בביהמ"ד והתעלף מכוח החום וכין שאמרו למרן שהגיעו הדברים לסכנה ממש התיר לעשות מיזוג אויר ע"י חשמל כשר, אמנם התנה שיתלו שלט במקום בולט שהחשמל הוא כשר, ושאלתי למה בביתו שיש חשמל כשר במקרה לא תולה מודעה והשיב שדבר שבתוך הבית ויודעים, ועוד שביהמ"ד כיון שעד היום לא היה שם דבר המופעל ע"י חשמל יותר אתי למיחשד ויבוא לידי תקלה. (אלא ד' אמות)

דיבור

סיפר רבינו שליט"א: בעת שלמדתי בישיבה בלומזה התקימה חתונה של בחור ולא הייתי הולך לחתונות ושאלני בחור אחד מדוע לא הלכתי לחתונה עניתי לו שאינני הולך אבל לחתונה שלך אלך וכעבור 5 שנים שכבר למד בסלבודקא בא להזמיני לחתונה ולא יכולתי

לכפור במושג שגדולי הדור ינהיגו את הדור כפי שהיה ויהיה בכל הדורות ומכריזין ואומרים אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי איש לאהליו ישראל הישר בעיניו יעשה ועתה הגדילו לעשות לפתוח מפלגה אוי לנו שכך עלתה בימינו שכבוד התורה מושפלת עד שאול תחתית רח"ל וסופה מי ישורנה איך נכניס אהבת תורה לדור הצעיר והנה העולם אינו הפקר וכבר אחז"ל כל המבזה ת"ח אין לו חלק לעוה"ב ואין רפואה למכתו וצריך להתרחק מהם פן תספו בכל אשר להם ח"ו ולא לסייע בידם בשום אופן להיות שותף למבזי ת"ח ועאכו"כ לא להצביע בעדם כי בנפשם הדבר הזה ח"ו וכל המצביע לרשימת ג יתברך ברו"ג בבני חיי ומזוני ונחת מצאצאיו והשי"ת ישפות שלום לנו ונזכה לקדש ש"ש ולגאולה העתידה השלימה בב"א חיים קניבסקי.

פעם רבי חיים קניבסקי כתב מכתב שחובה על כולם להצביע בבחירות. והגיע אליו חסיד סאטמר ושאל האם הכוונה היא גם אליו, רבי חיים ענה שיצביע בצנעה שאף אחד אינו רואה, וסיפר רח"ק שהיה פעם חסיד סטמאר שלקח חתן לבתו והתנה עמו בתנאי שלא ילך לכותל כיוון שהציונים כבשוהו, ובא החתן לאדמו"ר מגור ושאלו עצה מה יעשה? ענה לו האדמו"ר שילך בשעה שתים בלילה שלא רואים והוא הלך בשתים ופגש שם את השווער שלו...

כשנכנסו אל מרן שליט"א לאחר הבחירות בשנת תשע"ד חברי המערכת של הספר "שואף זורח" אשר חקקו עלי ספר את המערכה להעמדת הדת על תילה אמר להם "זה חשוב מאוד כי זה מה שילמד לדורות הבאים שחייבים לשמוע רק לדעת תורה".

גנרטור

סיפר הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: מרן החזו"א צוק"ל היה סנדק ברמת השרון והיו שם מתפללים זקנים ממנין ותיק שחששו שהמנין יתבטל וספרו על כך למרן ואמר להם אם יקבלו עליהם שלא ישתמשו בחשמל בשבת מבטיח להם שהמנין לא יתבטל והם קבלו והקפידו על הדבר ולא הדליקו חשמל בשבת רק לוקסים והמנין נתקיים אף שהדירים בסביבה פחתו ובפרט שהדיירים שבאו לבהכ"נ בשבתות נתמעטו, ופעם אחת בערב יוה"כ סמוך לכניסת היום מהרו ואחד הגבאים הדליק חשמל ולא הוציא שנתו והמנין הזה נתקיים הרבה זמן וסיפר לי ת"ח אחד שהיה בא לרמת השרון לשבתות שנכנס לשם להתפלל שהיו עמי הארץ זקנים דברו באמצע ברכות ק"ש ובקריאת התורה ובביתם השתמשו בחשמל אבל ע"ז שמרו שלא להשתמש בחשמל בביהמ"ד בשבת כי כך צוה מרן החזו"א וזה קבלו עליהם. (אורחות רבינו)

העקרב וכשפתחו מצאו עקרב אומר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו (תהלים קמה ט) מיד הבין האברך שכל זה בא לו בגלל שכבש את רחמיו ולא המשיך לעזור לעני כשחזר לביתו חיפש את העני עד שמצא אותו וביקש ממנו לחזור ולאכול אצלו בכל יום בצהריים כהרגלו בקודש כמובן שמיד הפסיקה מכת העקרבים.

ויתור

נשאל רבינו שליט"א: יהודי המתפלל קבוע בלדרמן בשעה 8 בבקר ועתה מעונין להתפלל בנץ ביארציט של אביו וממילא לקחת את העמוד ממי שהוא חיוב בתוך שנתו כי יארציט קודם האם עושה כהוגן. והשיב רבינו: אע"פ שמתפלל קבוע בבית הכנסת מ"מ הקובע הוא לא בית הכנסת אלא הציבור וכיון שבצבור הזה אינו קבוע אין לו קדימה ואם ה'חיוב' רוצה לותר לו יכול לותר.

והאם מותר לחיוב לותר על חשבון אביו אמר רבינו הויתור זו זכות יותר מהעמוד

שאלה: הוא הכיר טוב את אביו ויודע שאביו לא היה עושה כן לעולם (לא היה מוכן שיוותרו...).

תשובה: זו לא ראייה עתה יודע את האמת ממה יש רווח גדול יותר ומה טוב.

שח הגר"א מן שליט"א לרבינו: בהיותי בבית מרן רבי אהרון לייב הוא אמר בין הדברים הנה תראה מה שלא מפסידים מויתור הרב חיים קניבסקי בן יחיד ובת לא יורשת ואחרי פטירת אביו נתן את הכל לאחותו האלמנה וכי הוא הפסיד? ב"ה ה' שילם לו הכל ע"כ. מדוע באמת רבינו ויתר לה את הכל ואמר רבינו: אבא התגורר אצלה כל השנים זה מגיע לה עס קומט איר. (כל משאולתך)

זכרון

רבינו שליט"א הוציא את קונטרס הזכרון (הקונטרס מופיע בתוך ספרו של רבינו שיח השדה) בו מבואר עשרים ושמונה דברים הטובים לזכרון ושלושים ושבע דברים הקשים לשכחה המבוארים בדברי חז"ל ולהלן הבאנו רק את הטוב והקשה לזכרון ובקונטרס הנ"ל האריך רבינו טובא ומביא המקורות לכל דבר ודבר ומפלפל בכל ענין וענין, ואלו הדברים הטובים לזכרון:

א. תפילה ב. יראת שמים ג. ענוה ד. מיעוט תענוג ה. שקידה וחזרה ו. להוציא בפה וללמוד בקול רם ז. להבין מה שלומד ח. לחדש חדושים ט. ללמוד מרב אחד י. ללמוד בצנעה יא. ללמוד עם תלמידים יב. ללמוד בבית הכנסת יג. ללמוד מתוך הספר יד. לעשות סימנים טו. הרגיל בפת שחרית טז. האוכל פת פחמין יז. האוכל פת אפויה כל צרכה יח. האוכל ביצה מגולגלת בלא מלח

בשום אופן ללכת ובקשתיו היות שהבטחתי לו לבוא ואיני יכול לבוא שימחל לי ומחל לי, אחרי 20 שנה בא להזמני לחתונת בנו וזכרתי שלא יכולתי לקיים הבטחתי להשתתף בחתונתו אמרתי לו שלחתונת בנו אבוא והגעתי. (כל משאולתך)

הדרת פנים

מה שידוע בשם החזו"א זצ"ל והנה זה ידוע כאן שמעיד בשם החזו"א שאין למכור שום מכות גילוח למי שמגלח בתער רק לגוי והנני דו"ש ואברכו בהצלחה בכל מעשיו שעושה לשם שמים חיים קניבסקי.

בעזה"י נתבקשתי מאאמו"ר שליט"א לפרסם... שמעולם לא התיר את מכות גלוח ואדרבה קרוב מאד שזהו תער ממש ועוברין עליו בחמשה לאוין וכבר נתפרסם שהחפץ חיים זצ"ל בליקוטי הלכות על מכות אוסר אפילו את מכות גילוח של יד [בלא חשמל] הנקרא גול וכש"כ וק"ו של זמנינו שהוא הרבה משכולל יותר ובודאי עצם הסכין נוגע בבשר והו"ל תער ממש וזהו תער האמור בתורה. שוב נתבקשתי מהגרא"מ שך שליט"א לפרסם גם בשמו שמעולם לא התיר ח"ו המכות גילוח חיים קניבסקי. (אגרות וכתבים)

ספר לי הגר"ח קניבסקי: שספר לו מו"ר הסטיפלער שהקפיד שלא לגזוז את זקנו ואף פעם לא גזזו (חוץ מהמקרא דלהלן) וגם בהיותו בצבא הרוסי התייחסו אליו טוב והרשו לו ללכת עם הזקן רק אח"כ כשהיה בצבא הפלוני והם אנטישימים גדולים והכריחוהו להוריד את זקנו ואח"כ גדלו ויותר לא נגע בו (א"ה מזה נראה שנלקח פעמיים לצבא פעם הרוסים ופעם הפלונים). (אורחות רבינו)

הכנסת אורחים

מסופר על אברך שפעם אחת פגש עני בשכונתו והזמניו אליו לביתו לאכול ארוחה חמה ומאותו היום ואילך בכל יום ויום היה מגיע העני לביתו בשעה קבועה ודורש את המנה היומית לאחר זמן מה כבר היה העני לנטל על המשפחה וחשבו להפסיק את התמיכה בו אולם נמלכו בדעתם והחליטו בכל זאת להמשיך לסייעו לאחר כמה חודשים האברך ואשתו החליטו לעבור דירה ובחרו שלא לספר על כך לעני כדי שלא יעקוב אחריהם גם לדירה החדשה בכך נפטרו מהעני לגמרי והנה לאחר זמן החלה בדירה החדשה מכת עקרבים וגם לאחר שביררו לא הצליחו להבין איך ולמה הגיעו העקרבים לביתם בינתיים נסע האברך לגאון רבי חיים קניבסקי לקבל עצה וברכה וכשהגיע לגאון וסיפר לו על הצרה הפוקדת אותו ביקש ממנו הרב קניבסקי להביא פרק שירה ולבדוק מה אומר

מצדד בראיות דאח לל' יום אכי מקרי רגיל), הגר"ח"ק כתב בקונטרס שלו דלא מועיל לאוכלם יחד עם שמן זית וספר לי ר"ח שגיסו הגאון מוהרש"ז אויערבך שליט"א כשקבל את הקונטרס כתב לו שקלקל לו את ארוחת הבוקר שלו שהיה רגיל לאכול פת עם זיתים טבולים בשמן זית כמנהג ירושלים ועתה שכתב שלא מהני הפסיק לאוכלם.

העולם נזהר מלאכול את קצה הלחם הקשה ואומרים הטעם משום שקשה לשכחה אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א (שחבר קונטרס הזכרון) ששאלוהו על כך ולא מצא מקור לזה ובבית אביו רבינו מו"ר זצוק"ל לא חששו זה ואכלו את קצה הלחם (גם הזכרים). (אורחות רבינו)

זש"ק

יהודי אחד ניגש למרן הג' רבי חיים קניבסקי שליט"א וביקש ממנו ברכה לבן זכר האיש הזה היה כבר נשוי עשרים שנה ולא זכה לפרי בטן ולכן ביקש ברכה הגר"ח יעץ לו שיעזור למוסד מסויים שעובדים עם ילדים ובחורים ממשפחות בעיתיות לקרב ילדיהם ולסדרם בחדרים וישיבות קטנות ומזה תבוא הברכה ולא ברכה אלא הבטחה והסמך וציין הגר"ח למדרש ויק"ר כזב ר' תנחומא פתח איוב מאג מי הקדימיני ואשלם תחת כל השמים לי הוא זה רווק הדר במדינה ונותן שכר סופרים ומשנים אמר הקדוש ברוך הוא עלי לשלם גמולו ושכרו ולתן לו בן זכר ע"כ וקיבל האיש ההוא על עצמו לסייע ולהיות ליד אחיסמך למוסד הנ"ל לשנה נולד לו בן.

הלומות

זקן אחד שאל את אאמו"ר הכ"מ דשמואל אמר בברכות נ"ה ב' החלומות שוא ידברון ולו היה אח באמריקה והיה בריא וחלם לו לילה א' שהוא מת ואחר זמן הגיע לו מכתב שבאותו לילה שחלם מת הרי שהחלמות נכונים והשיב לו אם אומרים על פלוני שהוא שקרן וכי הכונה שמימיו לא אמר אמת ואם אמר שרוצה לאכול וכי אינו אמת אלא הכונה שא"א לסמוך עליו שהוא עלול הרבה לשקר וה"נ הכונה שא"א לסמוך על החלמות כי הם עלולים לדבר שוא אבל אין הכונה שמעולם אין אומרים אמת. (אגרות וכתבים)

כאשר ת"ח באים לפני רבינו להתאונן שאינם נרדמים בלילה מייעץ להם מיד עם הגמרא בפסחים דף ק"ב שיניח את היד על המצח "דא אפותא דרגא לשינתא" וכן רואים שנוהג מרן.

אמר מרן: דאיתא בספרים שיש הנהגה מיוחדת עם ת"ח ההולכים לישון שירדמו מיד כדי שלא יהיה להם ביטול תורה.

יט. הרגיל בשמן זית כ. הרגיל ביין ובשמים כא. השותה מים של שיווי עיסה כב. הטובל אצבעו במלח ואוכל כג. המסתכל בפני צדיק כד. המחזיק עצמו שכחן כה. לומר אהבה רבה עד (וליחדך) באהבה כו. לומר ' בני רב פפא אחר סיום המסכת כז. גירסא דינקותא כח. הנזהר שלא להרהר ד"ת במקום שאסור להרהר או בתוך התפילה.

דברים הקשים לשכחה:

א. מי שאינו חוזר על תלמודו תמיד ב. גאוה ג. כעס ד. דאגה. ה. המרבה סעודתו בכל מקום. ו. המכניס לראשו דברים בטלים ז. מי שאינו עומד בפני רבו ח. מי שאינו נזהר ליטול ידיו בדברים הצריכים נטילה ט. האוכל ממה שאוכל עכבר או חתול או כלב י. האוכל לב של בהמה יא. הרגיל בזיתים יב. השותה מים של שיווי רחיצה יג. הרוחץ במים הנותרים מן השתיה יד. הרוחץ רגליו זו על גב זו. טו המניח כליו תחת מראשותיו טז. העובר תחת אפסר הגמל וכ"ש תחת גמל עצמו יז העובר בין שני גמלים יח. העובר בין שתי נשים יט. והאשה העוברת בין שני אנשים כ. העובר מתחת ריח רע של נבלה כא. העובר תחת הגשר שלא עברו תחתיו מים מ' יום כב. האוכל פת שלא בשל כל צרכו כג. האוכל בשר מזוהמא ליסטרון כד. השותה מאמת המים העוברת בבית הקברות כה. המסתכל בפני המת כו. הקורא כתב שעל הקבר כז. המזיע עצמו בבית המרחץ כשהוא עומד כח. המספר עם אשה בשוק כט. המסתכל לזו"נ בשע"ת ל. המחליף מנעל של שמאל לימין לא. התופר בגדיו עליו כשהוא לבוש לב. האוכל חלב טמאה לג. הלוּבש שני מלבושים יחד. לד. המנגב ידיו בחלוקו לה. המניח ספר פתוח ויוצא לו. הנוטל צפרונו שתיים זו אחר זו לז. המסתכל בפני אדם הכועס או בפני נדה.

ובהגהה מח"א (הגהות ריעב"ץ) בסוף ס' שמירת הנפש הביא שיש אנשים שרגילין לאכול זיתים ביחד עם שמן זית ואומרים דהא אמרי' דהזית משכח תלמוד של ע' שנה ושמן זית משיב תלמוד של ע' שנה א"כ יצא זה בזה ואינו מזיק, ואינו נראה לענ"ד דפשיטא דאין כל האדם שוין ומי שמוחו וזכרונו וכשרונו חזקים בודאי הדברים הטובים לזכרון יועילוהו הרבה והדברים המזיקין לא יזיקוהו כ"כ ולהיפך מי שכחו וזכרונו חלשים הדברים המזיקים יזיקוהו הרבה והמועילים לא יועילוהו רק קצת לפי ערך זכרונו וא"כ אפשר שהזיתים יזיקו הרבה יותר ממה שהשמן יועיל.

ספר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: שאביו מו"ר הסטיפלער זצוק"ל אמר לזוג' הרבני ע"ה (אמו של ר"ח) שלא תקנה זיתים,

ועוד אמר לי ר"ח שליט"א שהוא בעצמו אוכל זיתים פעם בקצת יותר מל' יום (משום דבקונטרס הזכרון שלו

אבל אחרי שחרב הבית שאין שמחה אלא בין בודאי כל יהודי השומר תו"מ ידאג שיהי' יין כל ימות החג לקיים המצווה של ושמחת גם הגמ' בעירובין קאי על מה שנאמר בקהלת תן חלק לשבעה וגם לשמונה דקאי על זמן שביהמ"ק קיים והנני דו"ש ושל' כל המשפחות שיחי יוסף של' אלישיב. (הגשל"פ דרך אמונה)

מרשימות רבינו שליט"א הלכות חוה"מ ממרן החזון איש זל"ה:

א. שמעתי שבמלאכה בחוה"מ החמיר טובא ואמר מפני שהעם מזלזלין בזה צריך להחמיר עליהן. (ועי' עירובין ו' א' וחולין ק"י א')

ב. מה שאמר שלא לשטוף הרצפה רק לכבוד שבת קרוב לודאי שאמר זה על תשעת הימים ולא על חוה"מ. (ועי' בס' מנחת יו"ט סי' ק"ד סק"ב בשם הגר"ש מוילנא ז"ל) ג. כתב חידושי תורה בחוה"מ בלי שינוי. (עי' משנ"ב סי' תקמ"ח סקמ"ז) לעשות ד. פוטוגרפיה (דהיינו תמונות) בחוה"מ אסור. (רמ"ג דהוי ככתיבה וצביעה) ה. שאלתי אם מותר לצחצח נעלים בחוה"מ במשחה אם יש חשש חמץ והשיב חשש חמץ אין כאן (וכנראה מפני שנפסל לאכילה) אבל יש כאן חשש מלאכה בחוה"מ. (דהוי צובע ומעבד כמ"ש המ"ב סי' שכ"ז סקי"ב) ו. נזהר מהוצאה שלא לצורך בחוה"מ ואמר לי הטעם שלא נתברר איזה מלאכות אסור בחוה"מ. (וכ"ה בתשו' עמודי אור סי' ל"ה דהוצאה שלא לצורך אסור בחוה"מ ועי' לשון החזו"א באו"ח סי' קל"ה בהערות על מו"ק ד"ה ראש ועי' משנ"ב סי' תרס"ב סק"ה דמשמע שאין בחוה"מ איסור הוצאה) ז. לא היה מקפל טליתו בחוה"מ. (רמ"ג ועי' בלקט יושר עמוד ק"ז ואינו קופל טליתו בחוה"מ דהוי תיקון כלי) ח. מרן קנה תפילין עבור א' והתנה עמו שישלם לו על כל חודש קצת וכשהביא לו המעות בחוה"מ לא רצה לקבל ואמר שאין פורעין חוב בחוה"מ. (הר"ש יוזוק ז"ל ועי' באו"ח סי' תקל"ט ס"ג) ט. א' שעובד אצל יהודי וא"ל שאם לא יעבוד בחוה"מ יפטר אותו מעבודתו לא רצה מרן להתיר לו משום דבר האבד. (ר"ג נדל נ"י ואפשר דהוא למיגדר מילתא משום דהישראל רשע הוא). (אגרות וכתבים)

כשרות

הג' רבי חיים קנייבסקי שליט"א (קונטרס חנוך לנער) כתב שמהנסיון רואים שלא מבעלי הכשרונות יש את העתיד וזה בודק ומנוסה.

כשרות

ספרו לי הגאון ר"ח קנייבסקי שליט"א והגרד"ו שליט"א כשלמדו בישיבת פתח תקוה אכלו שם בשר מקופסאות מחו"ל מקנדה בהכשרו של הרב... ואכלו ע"פ מרן החזו"א

עוד שמענו מפיו שהח"ח אמר שתלמיד חכם גם בזמן שאוכל אכילתו נחשבת לתורה כיון שאוכל שיהיה לו כוח ללמוד ומביא ראייה מפרק ז דפרה משנה י"ב בפ' השני בר"ש שאכילה שיהיה לו כוח לאו היסח הדעת היא והוסיף מרן שה"ה שינה של תלמידי חכמים אם ישן כדי שיהיה לו כח ללמוד שנחשב לתורה. שינת מרן כולה תורה והרבנית אמרה שכמה פעמים שומעת אותו אומר דברי תורה מתוך שנתו "אסור" או "מותר" "עשה שוגג כמזיד" "חייב בחולה" וכל כה"ג, עדות הרבנית ע"ה.

וכמה פעמים ניעור מהשינה וממהר לכתוב מה שעלה בדעתו והיו כמה פעמים שבשעה שקם משנתו טעם מעט יין ולא היה מובן עד שפעם אחת בחולשתו נאלץ להטריח את נכדו להביא יין וביקש לפייסו וביאר לו כי מקפיד תמיד בעת סיום לשתות משהו הגפן ועתה בעת השינה למד וסיים מסכת שלימה ולכן שותה יין. וקורא הרבה שבשעה שמתעורר מהשינה בודק בספרים שאלות שחלם ששואלים אותו מתוך חלום וזוכר מה השיב ובודק לראות אם השיב כהוגן.

עוד מעיד נכדו הגר"ה שפעם כשהתעורר מהשינה שאל לבנו הגר"ש שחלם עתה לדון בדין מי שהיה לו אונס ושכח מביעור מעשרות אם נעשרו הפירות ודיבר עם בנו מה הדין בכה"ג. (אלא ד' אמות)

לאנשים שחולמים חלום רע. אומר רבי חיים קניבסקי: לומר בשעת ברכת כהנים במשך כל הברכה (אפילו היום שלא מנגנים) את נוסח ה"ריבוננו של עולם" להטבת חלום שיש בסידורים.

יום טוב

מכתב ששלח רבינו שליט"א אל מו"ח רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל

בעזה"י כ"ג ניסן תשנ"ג

לכבוד מו"ח הגאון הגדול המפורסם מופת הדור והדרו שליט"א שמעתי בשם מו"ח שליט"א שיש חיוב לשתות רביעית יין בחוה"מ כל יום וקי"ל דבעירובין מ' ב' מבואר דבימי חוה"מ אין לרוב האנשים יין כמש"כ רש"י שם ד"ה מכל מקום וכן בסוכה מ"ז ב' ורצוני לידע אם באמת הורה כן מו"ח שליט"א דושי"ת חיים קנייבסקי. תשובת מרן הגר"ש זצוק"ל מוצש"ק תזו"מ תשנ"ג לחתני היקר הגאון הגר"ח שליט"א ברכה ושל' רב הגמ' בסוכה מ"ז שכשם ששבעת ימי החג חייבים קרבן ושיר וברכה ולינה אף שמיני טעון וכו' א"כ בזמן שביהמ"ק קיים קעסקינין ואז עיקר השמחה הוא באכילת בשר שלמים וע"ז קאמר הש"ס כוס כל יומא מי איכא,

ספר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א כשעזר למרן החזו"א זצוק"ל בבדיקת חמץ מצא הגר"ח באחת הבדיקות נחש בתוך סיר חלב מרן מאד שמח כי עיי"כ חזינן שיש לחשוש לאיסור גילוי גם בזה"ז הגר"ח שאל את מרן אם להגעיל את הסיר ואמר מרן שלא צריך. (אורחות רבינו)

לימוד

סיפר הגר"ח קניבסקי שליט"א: בעת שנסע ללמוד בישיבה הגדולה בפ"ת הזהירו אביו שלא יעסוק בחידושים רק שילמד גמ' רש"י ותוס' שיהא בקי בהרבה מסכתות וכן נסע מו"ר הסטיפלער למשגיח ולרמ"ם שם והזהירם על כך בנוגע לבנו. עוד סיפר לי הגר"ח שאביו למד איתו רוב מסכתות על הש"ס ולמדו גפ"ת ורק לפעמים כגון בביהמ"ש בשבת אמר לו איזה חידוש. סיפר לי הגר"ח שליט"א: שפעם הלך עם מרן החזו"א זצוק"ל לטייל בדרך לבית החיים בזכרון מאיר פתאום נעצר מרן ואמר לר"ח כשבני תורה מדברים בלמוד במקום מסוים כשמגיעים למקום הזה מרגישים את זה. (אורחות רבינו)

מתוך מכתב: הדרך הישרה לקבוע חלק מהיום ללמוד עיון וזה יכול לעיין כרצונו וגם לכתוב כרצונו וחלק מהיום ללמוד בקיאות ובזה יש להשתדל ללמוד הרבה ולהספיק כמה זמן לקבוע לכל דבר אין בזה כלל ותלוי בכל אחד כפי הצלחתו יותר. (אגרות וכתבים)

אמר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל סיפר לו שהגאון בעל השאגת אריה ז"ל כתב את חידושי התורה במהירות גדולה עקב כשרנותו הגאונים והמהיריים ולא הרגיש שגומר לכתוב את השורות על השולחן ולא על הנייר מתוך מהירות הכתיבה.

סיפר הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: שזוכר שמרן החזו"א זצוק"ל היה צריך לעבור ניתוח (פנדציט) ואמר שאין צריך בהרדמה אלא יחשוב בלימוד וכן הוה שנעשה הניתוח בלא הרדמה. (אורחות רבינו)

רבי חיים קניבסקי אומר שבאופן טבעי א"א להגיע לידיעת כל התורה כולה בהקפים שתלמידי חכמים מגיעים לכך. ומי שמתחיל ושואף ורוצה, הקב"ה נותן לו ס"ד גדולה להצליח, דבר שלא מצוי בשום חכמה שאדם יידע כ"כ הרבה חומר על אותו עניין בבקיות עצומה. הנה מרן הגר"ח יודע בע"פ אלפי!!!! ספרים. ועיין בדרך אמונה שכתב בצעירותו עוד טרם אוצר החכמה. הכל מגיע מס"ד שהקב"ה נותן לאדם ששואף ורוצה ועליו מוטלת רק החובה להתחיל והקב"ה גומר את המלאכה.

מספרים על רבי חיים קניבסקי שגרפולוג ראה את הכתב שלו בלא לדעת שמדובר ברבי חיים והוא אמר שהבן אדם לא יכול לשבת בריכוז יותר מ-5 דקות על מקום אחד.

זצוק"ל היו שם עוד סוגי בשר ממקומות אחרים שאכלו הבחורים אבל מרן אמר להם לאכול בשר זה לאחר שמרן ראה את ההכשר שהביא לו הגרד"ב ואמר לי הגר"ח קניבסקי שהיתה גם שאלה של בישול עכו"ם על הבשר בקופסאות אבל בשר זה שאכלו בררו שזה בסדר.

וסיפר לי רד"ו שהיה כתוב בכתב ההכשר שהשוחטים כשרים ומגלחים זקנם עם מכונת גילוח כשרה "ע"פ הוראת גאוני אמריקה" ושחק מרן וחזר מרן על המשפט הזה ואמר "ע"פ הוראת גאוני אמריקה" ולא הווי ניחא דעתי שבכלל מגלחים את הזקן ואמר "איך האלט נישט פון דעם",

וסיפר מרן שפעם ביקשו ממנו מת"א מכתב המלצה על סם גילוח וסירב מרן כי דעתו שצריכים לגדל זקן.

אמר לי אחד ממקורביו של מרן שפעם אמר לו מרן שכשרואה אחד בלי זקן קצה נפשו ממנו.

אמרה לי הרבנית ע"ה שבביתו של מרן החזו"א זצוק"ל צלו את הכבד על רשת או ברזל כרשת לא לבנו את הרשת בין צליה לצליה ואמר לי רמ"ב שליט"א נכדו של מו"ר (הסטיפלער) זצוק"ל בשם אמו בתו של מו"ר שאביו הגרש"ב זצ"ל ועוד מישהו עוררו שאלה זו אצל מו"ר וזוכרת שעיינו בספרים ואמר מו"ר לרבנית שמהיום והלאה תלבן הרשת בין צליה לצליה ומאז מלבנת ושאלתי את הגר"ח קניבסקי שליט"א ואמר לי שהוא לא מלבן כמו שאמו הרבנית ע"ה נהגה מתמיד.

סיפר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א: פעם באה משלחת רבנים מארה"ב למרן החזו"א זצוק"ל לשמוע דעתו בענין ז'לטין והורה שלא להרשות להם להכנס אליו בנימוק כשהיו אצלו אח"כ יאמרו בשמו מה שירצו הם ולא נכנסו וכעסו מאד. סיפר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: שר' בנימין קרלנשטיין ז"ל בא לפני מרן זצוק"ל והתלונן על הקמח ללחם שמלא תולעים ואמר לו מרן שלא יעשה רעש מזה וישתוק ושאל ר' בנימין הלא יש תולעים ונכשלים מדוע לשתוק וענה לו מרן שזה עניין של פיקוח נפש (שיחששו לאכול את הלחם) ואסור לפרסם הדבר ושישתוק ומרן זצוק"ל שלח בצנעה שליחו לטחנה והסדירו את הענין.

כן אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א שמו"ר זצוק"ל (הסטיפלער) אינו אוכל כל דבר שנתבשל ונאפה מחוץ לביתו אף שיש עליו הכשר מהעדה החרדית וכן כל תבשיל שנתבשל בבית אחר אף שהלה נאמן ומוחזק אינו אוכל.

ספר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א: שמרן החזו"א זצוק"ל אמר פעם כשדברו בענין חומרות לקיום המצוות אמר מרן הלואי שיקיימו את המצוות באופן שיהיו כשרים בדיעבד.

ולפחד מהם עוד הוסיף ואמר עצתי לך לשלוח אדם אחר במקומך למשפט היהודי הלך לדרכו כשכולו תמה ומהורהרר לשלוח אדם אחר שלא ידע כלל מה לטעון וכדו' הרי בזה לכאורה אני מסכן את המשפט תוך כדי הרהוריו פגש אחד מחבריו ששאלו לפשר מצבו סיפר לו היהודי שיש לו משפט עם מס הכנסה והוא בפחד ענה לו חברו אלך אני במקומך איני מפחד לטעון שהרי איני חייב להם פרוטה כשמוע היהודי כך ראה כיצד עצתו של רבי חיים מתקיימת ללא כל השתדלות מצידו ומיד הסכים לרעיון זה הגיע עת המשפט וחברו הלך לבית המשפט טען מה שטען ובחסדי ה' אכן זכה במשפט אך קנסו אותו לשלם אלף דולר בשמוע היהודי את הבשורה על הנס וההצלחה קם ונסע לר' חיים סיפר לו על הזכיה במשפט ועל הקנס טען ר' חיים ואלף דולר זה לא כסף מדוע עליך לשלם סכום זה לך חברי שוב היטב אם אכן שילמת מעשר כספים על כל עסקאותיך היהודי הלך לביתו ובדק את כל ספרי חשבונותיו עד שהתגלה לפניו עסקה שהרויח בה עשר אלף דולר ועדיין לא שילם את המעשר על אף השעה המאוחרת הלך מיד לאחד מראשי הישיבות ומסר לו אלף דולר לצדקה שאלו ראש הישיבה מה הביאך לבוא בשעה כ"כ מאוחרת הרי יכולת להביא זאת מחר עמד היהודי וסיפר לראש הישיבה את כל הסיפור בסיימו כעת לאחר ששילמתי את האלף דולר הללו יכול אני ללכת לישון רגוע ביודעי שלא אצטרך לשלם פרוטה למס הכנסה וכך הווה נחלת צבי.

מצוות

זכיתי לאכול אצל הגר"ח קניבסקי בפרשת כי תצא לפני כ- 10 שנים, והוא דיבר שהוא זכה לקיים את כל המצוות ששייך היום מ-פטר חמור וראשית הגז ולקט שכחה ופאה, ועד השבת העבוט ועזוב תעזוב בחמור. חוץ מגזל הגר.

מקום הצדיק

תלמיד ישיבה נכנס לגור בדירתו של בעל הכף החיים בה חיבר את ספרו ביקש התלמיד לברר אם יש עניין לגור בדירתו של צדיק בתשובה ציטט הגאון ר' חיים קניבסקי שליט"א על פי הפסוק וישכם אברהם אל המקום וכו' את דברי הראנר שאמר יש לנו לקבל עדותם שהגאונים קבלו מרבנן סבוראי ורבנן סבוראי מרבנן אמוראי ובישיבתן על כסא של רב אשי הן יושבין ובבית הכנסת שלו היו מתפללין.

ניטל

הגר"ח קניבסקי שליט"א כשהיה קטן ראה פעם את מרן החזו"א צוק"ל לומד בליל ניטל שאלו הלוא היום ניטל

ורבי חיים יושב עשרות שעות.... היום זה קל לו אבל בעבר זה לא היה קל לו בכלל.

מרן רבי חיים קניבסקי משכים באמצע הלילה ללמוד את חובותיו, ובדרך כלל נשאר לו דפים שלא הספיק עד התפילה, ועד לא מזמן היה יורד לתפילה בלדרמן מוקדם, ובכמה דקות שלפני התפילה היה לומד מה שמספיק, יש יהודי מבוגר שהיה יושב ליד הגר"ח שהיה מכין באופן קבוע את הגמ' שרבי חיים אחז בה, יום אחד ראו את רבי חיים לומד בגמ' שלא אחז בה לשאלת הסובבים אותו ענה הגר"ח שאותו יהודי הכין לו גמ' זו וכדי לא להטריחו למד בזה.

רבי חיים קניבסקי אומר שאשה שמקדישה הכל שבעלה ילמד, ובעלה לומד פחות לא ירד לה שכר כלום וכיוון שהיא מצידה עושה הכל היא תקבל שכר כאילו בעלה הוא החזו"א.

מדינת ישראל

ה' אייר תשל"ה סיפר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א: שאביו מו"ר צוק"ל אמר לו שבאותו היום (יום חגם) התקיים ברית ומו"ר היה סנדק ורצה האברך לעשות את הברית בבהכ"ס לדרמן (כמו שרגילים לעשות) האברך הוא שכן ומהמתפללים שם ואמר לו מו"ר שיעשה את הברית בביתו ולא בבהכ"ס שלא יאמרו שחוגגים את חגם בביהכ"ס. תשל"ח אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א שאביו מו"ר צוק"ל אמר לו שמעת קום המדינה הגשמים אינם יורדים כמו שצריכים לרדת ובזמן שצריכים לרדת. אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א ששמע ממרן החזו"א צוק"ל שבאמת היו צריכים לומר ביום העצמאות תחנון והוא רחום בניגון רק אם יגידו בנגון יאמרו שמנגנים לכבוד היום. אמר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א שאביו מו"ר הסטיפלער אמר לו באותו היום (למחרת יוה"כ תשל"ד) אחה"צ שחושב שכל המלחמה הזו הם יזמו בשביל תעמולת בחירות עבור המערך. (אורחות רבינו)

מעשר כספים

מעשה ביהודי איש עסקים שקיבל מכתב ממס הכנסה ובו נאמר שרוצים להעמידו למשפט בתביעה של מאה אלף דולר על מיסי עסקים שלא שילם אותו יהודי אכן לא שילם את כל עסקיו עשה בצורה לא חוקית ולכן בקבלו מכתב זה אחזו פחד ואימה ולא מצא תושיה כיצד להחליץ ממצב זה בפרט שיידע שעם מס הכנסה מסוכן להתעסק כי ביכולתם לעשות ככל העולה על רוחם הלך היהודי להגר"ח קניבסקי שליט"א לבקש ממנו עצה וברכה שאלו ר' חיים האם כבודו נותן מעשר כספים בשלימות ענה היהודי כן אמר לו רבי חיים א"כ אין לך מה לחשוש

אמר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א ששאל את מרן החזון איש זצוק"ל אם מותר לקמט מדף ספר לסימן בשבת ואסר מרן ורח"ק לא יודע טעמו [ר"ח חשב משום תקון מנא ושאלתיו מאי תקון מנא ולא שמע הטעם ממרן ואמרתי לר"ח שכתוב אצלי שמרן אסר הקימוט משום בזיון הספר]. ספר לי הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א שדיבר עם אביו מו"ר זצוק"ל אודות זה שהגר"ש גרינמן זצ"ל רוצה להדפיס את השגות מרן החזון"א זצוק"ל על רבינו חיים כספר נפרד ואמר מו"ר שיש להדפיסו יחד עם כתבים אחרים של מרן יש עוד אגרות בכת"י ולא להדפיס ההשגות כספר נפרד משום שזה לא מתקבל להדפיס רק השגות על ר' חיים.

סיפר הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א שר' שמריהו גרינמן זצ"ל שאל את מרן החזון"א זצוק"ל בעת שסידר את החזון"א אם לסדר את החזון"א על או"ח לפי סדר השו"ע וענהו מרן זצ"ל לא והוסיף נימוק האם אני פוסק.

סיפר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א שמישהו רצה לקנות אצלו את הזכות להדפיס את קונטרס אטר יד שהדפיס בספרו על תפילין והלא רצה להוציאו כקונטרס נפרד ושאל את מו"ר (הסטיפלער) ואמר לו שלא יסכים משום שהרבה קונים את הספר על תפילין בגלל הקונטרס דאיטר ואם יצא בנפרד יפסיד הקונים. (אורחות רבינו)

עין הרע

מו"ר הסטיפלער זצוק"ל היה לוחש כנגד עין הרע אמנם בשנותיו האחרונות היה נמנע מכך ספר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א כשבא אחד והתלונן על עין הרע לפני החזון"א זצוק"ל שלחו מרן למו"ר הסטיפלער שילחש לו.

עוד ספר לי ר"ח שליט"א בהיותו ילד ביקש מאביו מו"ר זצוק"ל שילמדו את הלחש כנגד עין הרע אמר לו מו"ר אם יגלה לו שוב לא יועיל והוסיף מו"ר שאותו לימד יהודי זקן מבילסטוק ואמר לו היהודי שכבר לא זקוק ללחש הזה ויכול לגלות לו.

אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר לו הרראצ"ט שליט"א שמרן החזון"א זצוק"ל אמר לו שאין עיו הרע שולט בעיר בני ברק (ומסביר הגר"ח קניבסקי שליט"א שזה בגלל ברכתו של מרן וכן רח"ק שליט"א אומר לכל הבאים אליו להתברך בענין עין הרע שכבר ברך מרן החזון"א שערין הרע לא תשלוט בבני ברק וגרש מכאן מרן את כל המזיקים הבאים מעין הרע). (אורחות רבינו)

פרינסה

נשאל רבינו: אברך שיש לו כדי צורכו ובביתו בנים ובנות קטנים שבע"ה יצטרך לחתן אותם האם צריך לחסוך

ענה איני יודע מי התיר ביטול תורה הערב והמשיך ללמוד. כתב הגר"א הורביץ זצ"ל: בליל "ניטל" תשכ"ה כשבאתי ללמוד עם מו"ר הסטיפלער זצוק"ל ואמרתי לו שניטל היום אמר לי שאינו רוצה ללמוד היום מתוך ספר בגלל חלול השם היות והחסידיים לא לומדים ומסתכלים על מי שלומד כעובר עבירה וציבור גדול נוהג מנהג זה, והוסיף מו"ר בדידי הוי עובדא לפני כשלוש שנים שחסיד אחד נכנס אליו לשאול משהו בליל ניטל וראהו לומד ותמה עליו וסגר מו"ר את הספר והתנצל בפניו שלא ידע ואמר לי דלכן אינו רוצה ללמוד כי שמא יכנס חסיד ויראו לומד אמנם בע"פ אמר אפשר לדבר בד"ת ולא להחזיק ספר ודיברנו בע"פ והוסיף כי אילו היה לו איזה מקום סתר שאפשר שם ללמוד ולא יראהו היה הולך ללמוד איתי שם.

הוסיף מו"ר הסטיפלער שמרן החזון"א זצוק"ל אמר שאסור לבטל מלימוד בלילה זה והקפיד על הנוהגים שלא ללמוד מ"מ מו"ר לא רצה ללמוד מתוך ספר ובקשני שלהבא לא אגלה לו מתי ליל "ניטל" כדי שלא יבטל מהלימוד.

(אורחות רבינו)

ספרים

אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א שאביו זצוק"ל אמר לו שלא היו צריכים להדפיס את חידוש רע"א על חולין (איני זוכר על חולין או על גיטין) שנדפסו בכרך לחוד משום שגם הגרע"א זצ"ל לא היה ניחא דעתיה מהדפסתם כי הם חידושים שחידש בילדותו ואחרים עוד מלפני הבר מצוה.

אמר הגר"ח קניבסקי שליט"א בשם הר"ר ליב שוחט ז"ל שמרן החזון"א זצוק"ל הקפיד על אחד שאמר לו שהיוסיפון היה נוטה לצדוקים שח"ו לומר כן אלא היה ירא השם מאחר שרש"י ותוס' מביאים אותו. (אורחות רבינו)

מכתב: בעה"י ער"ח ניסן תשע"א הנה רא"ל גורדון שליט"א, ממתפללי בית מדרשנו זה ימים מרובים, ממשכימי קום בערבים, ומעוטי שכובים כולם אהובים, והוא עשה חרוזים, זה בזה אחוזים, למען היות במצות זריזין, ולא להיות פזיזים, וכעת שצריך זוזים, עלה בדעתי להדפיסם ולקבל אחוזים, אך מתיירא שלא יניח מעותיו על קרן הצבי, מחמת הני גנבי אריה ליש ולביא, שלא יבואו בבית השבי, ויאמרו שלנו הוא מביא, ואין אתנו נביא, לכן באנו להעיד משלו הוא מביא, והגונב משמיא גבי, חיים קניבסקי. (אגרות וכתבים)

ליד העני כדי שלא יבא לידי חששות של בת תאחר כן היה מיעץ מרן החזו"א זצ"ל

ט. אם חשב בליבו ליתן איזה דבר לצדקה יש געות בזה אם חייב לקיים ופסק הרמ"א להחמיר ואם העני הלך ואינו יודע מי הוא יתן המעות לעני אחר כן הורה מרן זצ"ל. (אגרות וכתבים)

לפני כמה שנים נפטר בחו"ל יהודי בן 50 בשם הרב בן ציון דינר שהיה תומך תורה גדול. האלמנה שלחה לשאול את רבי חיים קניבסקי היכן הבטחת חז"ל צדקה תציל ממוות? ענה לה הגר"ח שנגזר עליו למות לפני 20 שנה ובזכות הצדקה הוא קיבל עוד 20 שנה. כשהראו לאלמנה את דברי הגר"ח (הסריטו את הגר"ח עונה ד"ז) האלמנה אמרה שבדיוק ביום הפטירה הם היו עושים כל שנה מסיבת הודיה על נס גדול שקרה להם באותו היום לפני 20 שנה שהיתה תאונה קשה וכולם עפו מהרכב וניצלו בדרך נס ויהי לפלא.

רבי חיים קניבסקי אומר הרבה פעמים לראשי ישיבות שמגיסיים כספים עבור המוסדות מי אמר שההשתדלות שלכם היא לנסוע עד חו"ל? תסעו לצפת, ואכן הרבה ראו ישועה בעניין זה והדברים ידועים.

אחד שרצה לתרום כליה ובא להתברך אצל רבי חיים קניבסקי, רבי חיים א"ל שאדם תורם הוא מרויח יותר ממה שמפסיד. והנה בבדיקה לפני הוצאת הכליה התברר שיש לו גידול מסוכן שאם היו מגלים ד"ז עוד מס' ימים הוא לא היה שורד.

לגבי מעשר כספים.

הגר"ח קניבסקי מסיק בדרך אמונה פ"ז ממתנות עניים סוס"ק כ"ז בשם אהבת חסד, **שיחשב מעשר בדיוק** (ועי"ז) הוא מתברך ב"עשר בשביל שתתעשר" ואח"כ יכול להוסיף, **אבל את חשבון המעשר צריך לעשות מדויק.** קרוב משפחתי הסתבך עם מס הכנסה ורבי חיים א"ל שאם יקפיד על מעשר מדויק ינצל מהם, הדברים היו לאחר שמס הכנסה היו כבר בביתו ותפסו אותו על חם, הוא באמת מאוד הקפיד על מעשר כספים לתת **עשירית מדויק.** ואכן כשהוא נקרא לחקירה הוא טען שמה שראו זה לא נכון וקרעו את כל התיק שלו ויהי לפלא.

קידוש לבנה

אמר לי הגר"ח קניבסקי שליט"א: מו"ר הסטיפלער זצוק"ל לא היה מקדש את הלבנה אף כשרק ענן קלוש היה מכסה אותה אלא היה מחכה עד שתתגלה לגמרי בלי כל ענן ואז מקדשה. (עי' סי' תכ"ז מ"ב ס"ק ג')

ולצמצם הוצאתיו ולשמור את הכסף לחתנם או שחסר בכך בבטחון וה' יעזור בשעתו.

והשיב: גם אם לא צריך לחתן ילדים צריך לצמצם בהוצאות ויש להוציא רק כמה שמוכרח, אבל לקושטא דמילתא כהאי גונא שקשה לו הצמצום אבל אם יודע שזה הדרך ואין בכך חסרון בביטחון מה שמצמצם הוא יצמצם עוד יותר למען חתונת הילדים לענין השקפת חובת הבטחון כיצד ההנהגה?

והשיב רבינו אין חיוב השתדלות באופן זה אלא אם כן עומד לו בן או בת לחתן. (כל משאולתיך)

צדקה

מרשימות רבינו שליט"א הלכות צדקה ממרן החזון איש זל"ה:

הרואה עני מבקש והעלים עיניו ממנו ולא נתן לו צדקה עובר בל"ת וכ"ז דוקא אם יש לו מעות אבל אם אין לו אין חייב ללוות ואם יש לו מעות בביתו ויכול ללוות כאן חייב ללוות שהרי חייב לילך לביתו ולהביא נמצא שמלוה לצורך עצמו שלא יצטרך לילך לביתו וכן הורה מרן החזו"א זצ"ל.

ב. שמענו שמרן החזו"א זצ"ל נתן הרבה יותר מחומש

ג. מרן החזו"א זצ"ל הורה שאסור ליתן ממעות מעשר להדפסת ספרים אפילו אם המחבר עני אא"כ הוא ספר שכל העולם צריך לו (דאז הוי כמ"ש הכל עניים הן אצל ס"ת).

ד. פרנסת בניו ובנותיו הגדולים יתרים מבני שש וכו' י"א שא"א לחשובו כי כל דבר שגם בלא"ה היה נותן לו א"א לחושבו בחשבון המעשר אע"פ שזה נחשב לצדקה ושמעתי שכן הורה מרן החזו"א זצ"ל.

ה. המקבל מתנה כגון אלו שמקבלין מתנות לחתונתן אם קיבל חפצים א"צ לתת מעשר אבל אם קיבל מעות אפילו בשביל לקנות דבר מסיום צריך לתת מעשר שמעתי שכן הורה מרן החזו"א.

ו. שמעתי שמרן החזו"א זצ"ל הורה לאחד שהיה לו חובות שמ"מ ירשום עליו לחוד חשבון המעשר ויפרענו אח"כ אחר שישלם חובתיו.

ז. ראוי ליתן מחצה לקרוביו ומחצה לשאר עניים וכן שמעתי שהורה מרן החזו"א זצ"ל ורק אם היה קרוב נצרך ביותר התיר ליתן לו כל המעשר.

ח. טוב לנהוג למי שמתחיל לתת מעשר כספים שיתנה שכל המעשר שיפריש לא יחול עליו שם צדקה עד שיבוא

שבת

שאלה: בלאס אנגלעס בש"ק נוסעים מכוניות רבות ויש ב' דרכים ללכת או ברחוב שאין נוסעים הרבה או ברחוב שנוסעים בו הרבה ואלו גויים הם אם יש ענין לא לראות הרחוב שיש בו יותר הרבה מכוניות. [מצד התוספתא (פ"ג דשבועות ה"ג) אלמלא נתחייב לא ראה].

תשובה: במסכת ברכות (דף נ"ג ע"א) מבואר שר של חיה ושל חולה הוי נר ששבת ואילו נר של גוי אינו נר ששבת רואים מכאן שם ע"י גוי ה"ז חילול שבת אף שגוי אינו מצווה ואדרבה גוי ששבת חייב מיתה והגברא אסור לו לשבות מ"מ המעשה הוא חילול שבת.

ראה הרב שליט"א שאי אפשר לפתוח הפקק שעל הבקבוק וסיפר שהג"ר אלעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל סיפר לו שהיה לו בקבוק יין לשבת וכמה שניסה לפתחו לא הצליח ועשה קידוש על חלות אמרתי לו הבא הבקבוק וסכין דפקתי עם הסכין והנה נפתח שאלני מנא לך הא ואמרתי לו שזה מפורש בשולחן ערוך (או"ח סימן שי"ד סעיף ד') "ברזא שבחבית ואין אדם יכול להוציאה מותר לקחת ברזא אחרת ולהכות באותה ברזא לצורך לשתות יין בשבת" וזה פשוט בהגיון הסיבה היא כי במקום אחד הוא חזק ביותר וע"י שמכה מרפחו.

שאלה: אם יש ענין לא לומר גוט שבת בשבת אחה"צ.

תשובה: אבא זצ"ל נהג כן משום שכתוב בזהר ש'ג צדיקים נפטרו בשבת אחה"צ משה יוסף דוד ולכן יש נהגו כן ומסתמא מזמן מנחה קטנה. (א.ה ועי' בספר 'אלא' הנהגות מרן שליט"א שמביא שרבינו גם מקפיד על זה ושם כתב דכבר לאחר מנחה גדולה נמנע מלומר).

סיפר הרב שליט"א שאמו ע"ה נהגה להניח סידור פתוח בחכו נרננה ליד נרות השבת כסגולה שלא יעשו שרפה (כשהיה חשש שהשלהבת הייתה עולה מעליה או כשהייתה הולכת מביתה) ואמרה שכך עשו בקוסובה ומה שמותר להניח ספר פתוח כיון שהוא לצורך ואינו בזיון וביותר זה כבוד הסידור שבזכותו לא ישרף.

אמר לי הרב שליט"א כי מה שאוכל בסעודה שלישית בשבת עוף כי פ"א נזדמן לשבת רבי בן ציון אדלר זצ"ל אצל אבא זצוק"ל ונתנו לסעודה שלישית דגים וביצה וכד' ושאל ר' בן ציון וכי אין אוכלים בשר הרי כתוב לאכול בשר בג' סעודות ומאז היה אבא זצ"ל אוכל בשר בסעודה ג' הוסיף הרב שאכן כתוב על בשר ג"כ (אף שברמב"ם הל' שבת פרק ל' ה"ט כתוב רק יין). (דרך שיחה)

אמר לי הגר"ח קניבסקי שמרן החזו"א זצוק"ל קידש את הלבנה לפני מעריב כשהיה הזמן קצר ועד אחר מעריב נתכסה. (עי' בה"ל סוף סי' תכ"ו) (ארחות רבינו)

הנהגות רבינו שליט"א בקידוש לבנה:

קידוש לבנה עושה בלילה מיד כשמגיע זמנה אחרי ג' ימים ולא ממתין למוצאי שבת ואפ"ל בליל ו' אין ממתין למוצאי שבת עי' סי' תכ"ו סעי' ב' ובבאור הלכה ד"ה במוצאי שבת.

וכן קודם יום הכפורים וקודם ט' באב אין ממתין עי' בביאור הלכה סי' תכ"ו ד"ה ולא קודם יוה"כ ובמ"ב סי' תר"ב סק"י ומש"כ שאין ממתין אדרבה הוא מזדרז כדי לזכות במצוה נוספת קודם יוה"כ.

קודם שמברך מביט על הלבנה עי' סי' תכ"ו במ"ב סק"י"ג בשם חרדים ומהמג"א בשם השל"ה.

ואח"כ מיישר רגליו ועומד לכיוון הפוך מהלבנה (שלא יראה כמתפלל על הלבנה) ואומר הברכה עי' שם עוד במ"ב סק"י"ד.

כשאומר כשם שאני רוקד מתרומם מעט ומביט על הלבנה עי' מ"ב שם. **כשאומר כך לא יוכלו כל אויבי וכו' ומוסיף ולא יהיו לי כאבי שיניים** כ"כ בסידור בית יעקב ליעב"ץ והוא סגולה שלא יהיו כאבי שיניים וכן מייעץ מרן למי שיש לו כאב שיניים ומי שרעייתו סובלת מייעץ לומר "ולא יהיו לאשתי כאבי שיניים". **ואח"כ אומר ג' פעמים שלום עליכם וכו' ואומר אפילו לקטן ול"ד לגדול** ואינו חוזר ואומר עליכם השלום.

אומר כל הפסוקים הנדפסים בסידור ואח"כ עלינו לשבח ועל כן נקוה לך וכו' ודלא כמו שמשמע בבה"ל סי' תכ"ו ס"ב ד"ה מעומד שיש לסיים באין עוד. ומה שיש נוהגים שרוקדים אחר קידוש לבנה כמבואר אמר לי שלא נהגו כן אצלם (והוסיף אמנם לזמר טובים מאורות נהגו וכן נוהג שממתין עד שיסיימו הקהל לזמן טובים מאורות והולך לשלום). (אלא ד' אמות)

ראש הודש

אמר הגאון ר"ח קניבסקי שליט"א שמרן החזו"א זצוק"ל היה מתחיל ברכת הלל מיד לאחר שהש"ץ התחילה לפני שגמר את הברכה.

אמר הגר"ח ק"ב בשם מרן החזו"א זצוק"ל כשש"ץ שני מתחיל הלל יכול גם לומר הקדיש תתקבל ואי"צ שיחזור הש"ץ הראשון לומר הקדיש כי הקדיש קאי גם על ההלל. (ארחות רבינו)

והרבה פעמים בשולחן שבת אנו רואים איך מרן מוצא מרחוק את האחד שלא מתייחסים אליו והוא שואל לשמו ומתעניין בו. ומרן הגר"ל תמיד היה נוהג להביא בשם הגר"א, שמי שמשדל לשבור מידה לא טובה שהוא נמצא בה יכול ע"ז לזכות בישועה למה שהוא צריך.

תכלת

מכתב למחבר ספר בענין התכלת לכבוד המחבר שיחי כל רבותי לא החזיקו מזה וכבר אמרו במד"ר (במדבר פ"ז ס"ה) שהתכלת נגנז ורמב"ם פ"א מציצית ה"ט כ' העושה לבן בלא תכלת כו' וזה הוא מנהגינו וכבר השיה מו"ח שליט"א תשובה ע"ז שאין לחוש לזה וגם ראיתי ת"ח בזמנינו שהדפיס קונטרס להשיב לכל טענותיהם של היום וגם בלא"ה א"א לנו לעשות דבר חדש בלא מסורת.

(אגרות וכתבים)

שאלה: האם יש מקום להחמיר למה שי"א שמצאו את התכלת דהא אף אם אינו כדבריהם לא יהא זה אלא לבן.

תשובה: אין בדבריהם ממש שחז"ל אמרו שהתכלת נגנז וא"א להמציא דינים חדשים בהשערות בעלמא בלי קבלה מאבותינו.

וברשימות רבינו שליט"א בשם החזו"א כתב "בענין תכלת שחידשו בזמן האחרון אמר לשואל אחד שטען אם לא יועיל לא יזיק שבעירו היה א' שלבש משקפים בלי זכוכית ואמר שאם לא יועיל לא יזיק ולאחד השיב קח דם שור ותצבע" (ורבינו הוסיף בזה ועי' ישועת מלכו ס"א ועי' במדב"ר פ"ז ס"ה ה' שהתכלת נגנז).

מכתב שכתב רבינו למחבר הספר לולאות תכלת: לכבוד המחבר שיחי כל רבותי לא החזיקו מזה וכבר אמרו במד"ר (במדב"ר פ"ז ס"ה) שהתכלת נגנז ורמב"ם פ"א מציצית ה"ט העושה לבן בלא תכלת כו' וזה הוא מנהגינו וכבר השיר מו"ח שליט"א תשובה ע"ז שאין לחוש לזה וגם ראיתי ת"ח בזמנינו שהדפיס קונטרס לכל טענותיהם של היום וגם בלא"ה א"א לנו לעשות דבר חדש בלא מסורת. (ועי' בספר ד"נ תפילין מה שהביאו עוד מרבינו בעניין). (דעת נוטה)

תפילין

שאלה: מצוי כיום רצועה שהיא שחורה בב' צדדין ולכאור' איכא בזה הידור חדא דכן הוא דעת הרמב"ם (פ"ג מתפילין ה"ד) דהוי גוי לתפילין שהרצועה כולה שחורה ואע"ג דכתב המ"ב (ס' ל"ג ס"ק כ"א) דלא נהגו כן מ"מ י"ל דאין זה סותר להמנהג כיון דאין צובעים מב' הצדדים אלא מניחים את העור בתוך הצבע ועוד דכיון דהלכה למשה מסיני דהרצועה צ"ל שחורה ופעמים הצבע נקלף ולא אדעתיה

הרבנית קניבסקי סיפרה בתשס"ט שפעם נכבה הגז בליל שבת ובאותה השבת הגר"ח אכל יותר מהרגיל ואמר שזה מאוד טעים כדי לא לצער את הרבנית.

שידוכים

אני מכיר אישית בחור שהיה ספק גדול על שידוך מסויים אם מתאים לו. הוא הלך לרבי חיים קניבסקי שאמר לו בזה"ל, לבנתיים תתחתן עמה, הוא התחתן והיה נשוי שנה, אחרי שנה הוצרך להתגרש, וכיום הוא נשוי לגרושה שהוא הכי מרוצה ממנה ואין סיכוי לעולם שהיה נישא לה אילו לה היה גרוש, או אז, הוא הבין את דברי הגר"ח שאמר לבנתיים (היינו שהקב"ה שם לגר"ח בפיו מה לומר, וכמו שהרחיב בזה הגר"ח באורחות יושר ערך רוח הקודש)

מעביר על מידותיו. לפני שבועיים במוצאי שבת פרשת ראה תשע"ח בית כנסת במרכז בני ברק רנ"א מארגן מניין בחדר הסמוך לביהכ"נ, ראה זאת אחד המתפללים והחל לצעוק עליו מה אתה מארגן לנו כעת מניינים בלי רשות והחל להשתלח בו בצעקות רמות. הוא חשב לענות, ומיד ניגש אליו רא"ש ואמר אנא ממך שתוק!!!!!! והוא שתק, כעת אומר רא"ש לרנ"א אחותי בת 32 תברך אותה בזיווג. הוא בירך... ביום שלישי שעבר היה הווארט בבית הגר"ח קניבסקי. כל השמות בר"ת אמיתיים.

שביעית

מה ששאל מה היה דעת מרן החזו"א זצ"ל על אנשי ירושלים שסומכין שאין בפירות גויים קדושת שביעית הנה העידו ששאלוהו אם מותר לקנות פירות גויים בשביעית מישראל הסוחר בהם על סמך המיקלים בקדו"ש בשל גוי והשיב לאיסור ואמר שאין להם רשות לנהוג כן [ומובא בס' אמרי יושר זרעיםמבשם מרן זצ"ל] וכן העיד גיסי הגה"צ מהר"ש ברזם זצ"ל ששאל ממרן שאלה זו והשיב לו שאסור לקנות ושאל הרי אין איסור דלפני עור כאשר לההוא על מי לסמוך להתיר והשיב לו מרן זצ"ל אין להם על מה לסמוך ע"כ עוד היה מעשה שא' סמך על המיקלין ולא ביער יין של שביעית בזמן הביעור וצוה לו מרן זצוק"ל לשפוך היין שנאסר ועי' בחזו"א שביעית סי' י"ד סק"ג והנני דו"ש חיים קניבסקי. (אגרות וכתבים)

שעון

ידוע שרבי חיים מקפיד על חבישת שעון, והוא מהחזו"א, פעם ראיתי שרבי חיים העיר למישהו על השעון, וההוא לא חבש בכלל שעון, הגר"ח נבהל מיד וביקש סליחה והושיב את אותו אחד על ידו ושמע את שאלותיו במתינות, ושאל אותו אם יש לו ילדים וביקש את שמותיהם וברכם בכל הברכות, ולבסוף שוב התנצל ע"מ שחשב עליו ד"ז.

מתוך הספר 'בית אמי'

יהי רצון שהחיזוקים שיהיו מרשימות אלו יעמדו לנו לזכות ונזכה שתהיה למליצת יושר על כולנו.

השורות הבאות מתארות סדר יום רגיל אצל אמא בשנותיה האחרונות. **ולא של יום אחד בלבד, כי אם של יום-יום, חמישה ימים בשבוע, כמעט חמישים שבועות בשנה.**

ככל שהמאורעות הולכים ומתרחקים ממני, אני תמהה ומתפלאת: הייתכן שדברים אלו היו ואירעו? האפשר שהיה הדבר במציאות?

יום רגיל אצל אמא

02:30 - אבא מתעורר משנתו ללימודו הקבוע. אמא קמה (שעתיים וחצי אחר ששכבה לישון...) ומכינה לו כוס תה. היא שבה לנוח עד כשעה קודם התפילה.

04:30 - שעה קודם התפילה עם הנץ החמה - השכמה בבית. אבא ואמא אומרים ברכות השחר בקול ועונים אמן זה לזה. אמא פותחת בלימודה הקבוע קודם התפילה: ארבע הלכות בספר 'נצור לשונך', מספר עמודים מ'אורחות צדיקים', וכן אומרת את איגרת הרמב"ן, פרק שירה ומספר פרקי תהלים.

05:00 - חצי שעה קודם התפילה אמא יורדת לבית הכנסת. שם ממתינות לה נשים רבות הבאות להתפלל במחיצתה. כל אחת אומרת את ברכות השחר בקול, והאחרות עונות אמן. המעמד נמשך כמחצית השעה.

05:30 - תפילת שחרית. אמא מתפללת בדבקות כמונה מעות מתחילת התפילה ועד סופה.

06:30 - לאחר סיום התפילה מתקיימת בבית הכנסת קבלת קהל בלתי רשמית שנמשכת שעה ארוכה. נשים רבות מגיעות גם מבחוץ, ויש להן סיבה טובה לכך: כאן ניתן לפגוש את אמא ללא קביעת תור מראש... בשעת בוקר מוקדמת זו היקום מנמנם, והתחבורה הציבורית עדיין איננה פעילה - אבל ברחוב רשב"ם כבר קיימת תנועה ערה של כלי רכב פרטיים המביאים נשים מכל קצוות תבל, לנצל את ההזדמנות.

07:30 - ציבור הנשים מתמעט, ואמא יוצאת עם הנשארות בדרכה הביתה. בדרך הקצרה מצטרפות מספר נשים המשחרות לברכתה או לעצתה. אמא עולה

1 זמני הנץ החמה משתנים מדי יום. היום שאני מתארת הוא יום קיץ שגרתי.

וברצועה זו לא שייך חשש זה כיון דהרצועה כולה שחורה אף בתוכה ולכאוף בהכי עדיף טפי ילמדנו רבינו שליט"א מה דעתו בזה.

תשובה: בגמ' איתהפכא ליה רצועה (מו"ק כ"ה א') איתא שלא צבעו מאחוריו ורש"י ותוס' במנחות ל"ה ב' גבי ונוייהן לבר כתבו שאין משחירין בפנים ואחרי שחז"ל לא נהגו כן (ומעולם לא עשו כן אבותינו ואבות אבותינו) לענ"ד אין לחדש דבר ואין לנו להדר בזה וגם שלא ישתכח ההלכה.

אחד כתב לרבינו שליט"א לערער על רצועות השחורות מב' צדדים דהספגת מי הצבע בתוך הרצועה אינה נחשבת למעשה צביעה ועוד דכיון דאין זה מעיקר המצווה להשחיר הרצועה בתוך עוביה אי אפשר שתעשה לשמה וכתב לו רבינו "החששות שלך יש לישיב ובכ"ז אין לעשות כן שאין לשנות ממה שהיה בימי חז"ל ובימי אבותינו וחדש אסור מן התורה" שאלה: האם יש קפיידא כשרצועות התפילין נגררים על הארץ דרבים מקלים בזה ובפרט בזמן הנחתן וחליצתן ואומרים דכן הוא הדרך יורינו רבינו שליט"א אם יש בדבריהם ממש. **תשובה:** אסור לגרור הרצועות על גבי קרקע. ולאחר כתב רבינו "דאין חילוק בין להניחם על הארץ או לגררם על הארץ"

ברשימות רבינו שליט"א בשם החזו"א כתב: "היה מדקדק מאד בשעת כריכת תפילין שלא תגרר הרצועה על הארץ עי"מ"ב ס' כ"א סקי"ח גבי ציצית דהו ביזוי מצוה וכ"ש כאן שהם תשמישי קדושה". (דעת נוטה)

סיפר רבינו שליט"א אבא זצ"ל לא היה מניח תפילין דר"ת עד שאחד נתנם לו במתנה והיה מניחן. תפילין אלו הם אצלי ופעם אחת הנחתים הח"ח אמר שבעולם האמת אפגש עם ר"ת ויאמר לי למה לא הנחת תפילין שלי ולכן פעם אחת הנחתי אבא זצ"ל היה מניחם כל יום לאחר התפילה היה מניח לרגע ולא אמר ק"ש. **העולם** מספר על צדיק אחד שהיה לו תפילין מסבו שהיה צדיק גדול והיה לובשם בכל יום יום אחד כשהיה בדרכים לא היה בידו ללבושן וכל ימיו נצטער על ההוא יומא שלא לבשו כשהגיע לעולם האמת נתברר לו שהתפילין של סבו היו פסולות והיום היחיד שהוא לבש תפילין זהו אותו היום שנצטער עליו כל ימיו. **שאלה:** נתן את תפיליו לבדיקה במחשב ונתברר שבפרשיות של תש"י חסרה אות הלה הגיע אלי מפוחד ומבוהל מה לומר לו

תשובה: לומר לו שהוא אנוס וחישיב אדם לעשות מצוה ולא עשאה כאלו עשאה אלא שסו"ס חסר לו בפועל את המצוה שילמד הלכות תפילין ויחשב לו כאלו קיים. (דרך שיחה)

מגיע איש מארגון חסד ועמו נשים חולות הזקוקות לברכתה של אמא. עם תור או בלי תור - וכי אפשר שלא להכניסין? אחת הממתינות שהגיעה שמחה ומאושרת על שעלה בידה לקבוע תור לבוקר זה, מתחילה לחשוש כי השמחה היתה מוקדמת מדי... היא מתחילה לרטון, וממשיכה בטון גבוה יותר, והקולות הולכים ומתחזקים.

באותו זמן מתקדם מיניבוס במורד הרחוב, כשהוא מנסה לפלס דרך בין המוני הרכבים החונים סמוך לבית. כשדלתו נפתחת, יוצאת ממנו כיתה שלמה של בנות כיתה ו' מבית ספר בצפון. השנה הן נעשות בנות-מצוה, והן באות לאמא כדי להתברך מפיה. ולא סתם להתברך, אלא לקבל ממנה חוברת עם הקדשה אישית בכתב ידה.

הנשים שקבעו תור מתחילות להתרגז ולהתלונן, ואמא עדיין יושבת בניחותא עם האשה הראשונה, מרעיפה עליה דברי עידוד ותנחומים. הגבאית נאלצת להיכנס לחדר. היא פונה אל האשה: "כבר הצגת את מבוקשך? כבר שמעת את תשובתה של הרבנית?" היא רומזת לה בבירור כי עליה לפנות את המקום, אבל אמא מוחה: "הניחי לה, עדיין לא גמרנו לשוחח". עד שאמא אינה משוכנעת שהאשה רגועה לחלוטין, היא אינה מאפשרת להקים אותה ממקומה. ואכן, כל אשה שנכנסת עצובה ודאגה, יוצאת מן החדר עם חיוך גדול ולב מלא תקווה לעתיד טוב יותר.

סוף סוף קמה האשה ונכנסת לחדר הספרים כדי לשבת על כיסאו של הסטיפלר ולומר מספר פרקי תהלים, והבאה בתור עומדת להיכנס. והנה, לפתע מופיע מנהל ישיבה, מלווה בקבוצת גברים אמריקאים ונשותיהם. מדובר בתורמים לשיבתו, או על כל פנים שהוא חפץ שיתרמו לשיבתו... הוא מביא את הנשים אל אמא כדי שתישא בפניהן דברים על חשיבות לימוד התורה והחזקת התורה. הן מדלגות על כולן ונכנסות פנימה. הביקור אינו קצר - כל אחת מנשות התורמים מגיעה חמושה במצלמה, כמנהג אמריקה, כדי לעשות 'פיקצ'ר' עם הרבנית... ולא תמונה משותפת אחת לכולן, אלא תמונה פרטית לכל אשה ואשה.

מנהל הישיבה והתורמים פונים לדרכם, והבאה בתור נכנסת, ואף זו שאחריה. הנשים הממתינות לתורן מתחילות לשמוח - התור מתחיל לזרום, והן נכנסות בזו אחר זו. והנה, מטפסת במעלה המדרגות יולדת צעירה ועוללה בידיה. התינוק נולד בזכות ברכתה של אמא. היום השתחררה האשה מבית החולים, והיא אינה ממשיכה לביתה קודם שאמא תראה את התינוק ותברך אותו. אי אפשר להשאיר את הרך הנולד להמתין בתור, והיא נכנסת לאמא. אמא מתרגשת מאוד, מתחבקת ומתנשקת

הביתה ומכינה ארוחת בוקר לאבא. לאחר מכן אבא חוזר ללימודו, ואמא יושבת 'לסעוד'. הסעודה כוללת כוס קפה ומספר עוגיות בלבד. במאמצים מרובים נשמר פתח הבית לבל תיכנס אף אשה, גם לא לשאלה הדחופה ביותר, ועם כל זאת יש המצליחות להשחיל שאלות דרך מכשירי הפלאפון שלהן...

08:30 - לאחר ארוחת הבוקר ועוד כמה ענייני ציבור דחופים שאינם סובלים דיחוי, אמא שוכבת לנוח עד לשעת קבלת הקהל. בימי החורף, כאשר הנץ החמה מתאחר בכשעה ומעלה, מצטמצם זמן זה וכמעט שלא נותר הימנו דבר...

גם בזמן הקצר שיועד למנוחתה של אמא, לא זכתה למנוחה של ממש. גם בזמן זה הוטרדה והופרעה בדרכים שונות.

10:00 - אמא קמה ממנוחתה הקצרה כשהיא עייפה כמעט יותר מאשר לפני ששכבה לנוח... בשעה זו מתחילה קבלת הקהל הרשמית והמסודרת, וחלק מהממתינות כבר דופקות על הדלת. לעתים לא רחוקות שכחו לנעול את הדלת, ואז התעוררה אמא ומצאה את כל הבית מלא נשים...

וכך התנהלו הדברים: כדי להיכנס אל אמא בשעות הקבלה הרשמיות, צריך היה להזמין תור מראש ביום הקודם אצל אחותי הרבנית ברכה ברוורמן. מתחילה נקבע שכל הַפְּצָה בכך תוכל לעשות זאת בטלפון בין השעות שמונה לתשע בערב, ברם ניתן היה לקבוע עד שמונה תורים לבוקר ושמונה תורים לאחר הצהריים.

(ודאי תמהים אתם: מדוע מספר כה מועט של תורים? כשאתאר את סדרי קבלת הקהל בשורות הסמוכות, תיווכחו כי גם תורים אלו לא תמיד יצאו אל הפועל...)

תוך עשר דקות נתמלאה מכסת התורים, ולא עוד, אלא שגם במשך עשר דקות אלו כמעט שלא ניתן היה לקבל מענה בטלפון... בנוסף, היו תורים שנקבעו עוד קודם לכן. בקצרה ניתן לומר, שהשגת תור מסודר היתה בבחינת 'נס גלוי'.

בשעות קבלת קהל נמצאת גבאית קבועה האחראית לַסְדֵר במקום. הגבאית מכריזה את השם על פי הרשימה שבידה, והנשים נכנסות אחת אחת. כל אשה בתורה יושבת ומשיחה בפני אמא את אשר על לבה, ואמא מאזינה לה כאילו כל הזמן שבעולם עומד לרשותה. השיחה מתארכת ומתארכת, ואמא לעולם אינה מגלה סימני קוצר רוח.

בין לבין נשמעים קולות רמים מבחוץ: פלונית טוענת כי היא לפני ניתוח קשה, וחובה להכניסה ללא תור. האחראית אובדת עצות ואינה יודעת מה לענות לה. עודן מדברות,

רוצה את ריבת האתרוגים של אמא, זו רוצה ברכון של תפילת 'שמת' שאמא מחלקת לנשים, זו רוצה את הדף שבו עשרה פרקי תהלים לרפואה ולישועה, וזו רוצה וזו רוצה וזו רוצה...

14:45 - הגברים הממתינים בתור נדחקים הצדה כדי לאפשר לאמא מעבר, אולם ארוחת הצהריים עדיין רחוקה... הבית מלא אנשים שבאו לאבא, וחלקם רוצים להתייעץ גם עם אמא. אחרים מבקשים את עזרתה: בתו של ר' ראובן לא התקבלה לסמינר שבו חפצה, והוא מבקש מאמא שתתקשר למנהלת ותבקש ממנה לקבלה. ר' שמעון רצה להכניס את בנו לישיבה פלונית, אבל ראש הישיבה מסרב; האב סבור שאם הרבנית תפנה אליו, לא ישיב פניה ריקם. ר' לוי בא בשביל עצמו - יחסיו עם הבוס עלו על שרטון, ואמא יכולה לעזור בעניין. ר' יהודה בא בשם אשתו, שזקוקה לברכה ללידה קלה; 'על הדרך' הוא מבקש מאמא מעט מריבת האתרוגים / יין הסיומים / מיץ פירות לחיזוק שהיא ממליצה עליו. (ואפשר להגיע עד ר' בנימין...) קבוצת נשים הגיעה מארצות הברית (עם מצלמות, כזכור...), ואי-אפשר לדחות. בשל הגברים הממלאים את הבית, הן מצטופפות על כורחן במטבח הצר וממתינות לאמא.

15:15 - אבא ואמא סועדים יחדיו.

גם שעת הארוחה שייכת לעם ישראל - אמא מציגה לאבא שאלות שנשאלה במהלך הבוקר, והיא נועצת עמו האם ענתה נכון או מה להשיב. הדלת, שאמורה להיות סגורה, נפתחת ונסגרת כל העת. משמשים ונכדים נכנסים ויוצאים, פונים לאבא ולאמא בשאלות שלהם עצמם או של אחרים.

15:30 - אבא סיים את ארוחתו, אך אמא עדיין לא הספיקה... אבא מבקש שיחכו עד שאמא תגמור לאכול, אבל אנשים כבר נכנסים לאבא, ויש מהם החפצים להתייעץ עם אמא.

16:00 - אחר שבני הבית נועלים את דלת הכניסה, אמא הולכת לנח.

17:00 - שוב קבלת קהל עד השעה עשר בלילה; שוב תורים; שוב נשים שמבקשות להיכנס ללא תור; שוב סיפורים קורעי לב שאי אפשר לדחות; שוב קריאות וטענות של חלק מן הממתינות.

אשה צעירה חולפת עם תינוקה על פני הממתינות, ובאין אומר ודברים נכנסת לאמא. הנשים מתרגזות. אחת מהן פותחת את הדלת וצועקת אל אמא. אמא מתנצלת ומסבירה שזוהי נכדה ובידה נין טרי. ההיא ממלמלת מילות התנצלות. אמא מקבלת את הנין בהתלהבות,

עמה, והאשה מגירה דמעות כמים. אבל את הנשים בחוץ, הממתינות לתורן שעות ארוכות, הדבר אינו מעניין. הן רואות את השעון, המתקדם בקצב שלו, ומבינות שכבר לא תזכינה לדבר עם אמא הבוקר. שוב קריאות, ושוב תלונות. נשים מתייפחות, מתחילות לספר על צרותיהן הגדולות שהביאו אותן הלום, אבל אין הרבה מה לעשות. זמן קבלת הקהל תם. אף אמא אינה יכולה להאריכו - הגיע זמן מנחה.

בין לבין, בשעה 11:00 בערך, מפסיקה אמא את קבלת הקהל ופונה לבשל ארוחת צהריים ולסחוט מיץ בריאות לחולים, הנשלח לפחות לעשר נשים תשושות. גם עתה אינה לעצמה: הנשים נכנסות אחריה למטבח וממשיכות לשוחח עמה גם שם.

13:30 - אמא יורדת לתפילת מנחה ב'לדרמן' עם כל הנשים שעדיין לא הצליחו להיכנס. נשים אחדות מבקשות להישאר בבית כדי לשוחח עם אמא אחרי מנחה, אולם על כורחנו אנו נאלצים להורות להן לעזוב את המקום - אחרי התפילה אנשים מגיעים לשוחח עם אבא בדברי תורה ולהתייעץ עמו, ואין זה ממידת הצניעות כי תישארנה בבית.

13:50 - התפילה מסתיימת. אמא פונה אל הנשים הממתינות ומשוחחת עמן אחת אחת. מלבד הנשים שהחמיצו את תורן בבוקר, מגיעות עוד נשים רבות. הן חפצות 'לתפוס' את אמא ללא תור. אמא אינה משיבה ריקם אף לא אשה אחת. היא מתיישבת, שומעת את הנשים וכותבת שמות לתפילה ולברכה. נשים הולכות ונשים באות, וסיומה של 'קבלת הקהל' אינו נראה באופק. אחת מאתנו הבנות מגיעה ומודיעה כי הרב מחכה לרבנית לארוחת צהריים. (אבא ואמא היו אוכלים ארוחת צהריים יחד במשך כל השנים.)

אמא קמה ממקומה בדרכה לצאת מבית הכנסת ולעלות הביתה, אולם לפתע מגיעה נערת בת-מצוה ומבקשת את ברכתה. אמא מברכת אותה בלבביות וברגש רב, כאילו היא ה'בת-מצוה' הראשונה שפגשה היום. אמא מתיישבת שוב, כותבת לה הקדשה על גבי חוברת על תפילה או על חסד שכתב גיסי רבי יצחק קולדצקי, מקריאה את ההקדשה בקול ומעניקה לה את החוברת בלוויית נשיקה חמה. כמוכן, הן מצטלמות לתמונה משותפת.

אמא ממשיכה ללכת כשנשים רבות סובבות אותה ומנסות 'לחטוף' עמה שיחה קצרה בטרם תעלה הביתה. כל אחת רוצה ללחוץ את ידה, אחרות אף מנסות לעלות עמה במעלה המדרגות, אולם לכך איננו מסכימות. אנו פונות לנשים הרבות ואומרות להן כי נעשה את רצונן 'עד חצי המלכות': נוכל להוריד מן הבית את מבוקשן - זו

לפעמים יש שמחות במשפחה הקרובה או אצל ידידותיה של אמא. נהג קבוע מסיע את אמא לאירועים אלו. כשאמא מגיעה לחתונה, ה'אולם' עומד מלכת. הכלה ניגשת אליה, ואמא שְׂמֵחָה לרקוד עמה וְלִשְׂמֹחָה. לאחר מכן אמא פונה לעבר הפתח, אולם תור ארוך של נשים אינו מחמיץ את ההזדמנות ופונה אליה בבקשות לברכה ולעצה. בכל מקום שאמא מגיעה, מסתדר מיד תור ארוך של מבקשות פניה. אפילו לבית חולים, לבקר קרובה או נכדה יולדת, אין אמא יכולה לצאת לדקות ספורות ולחזור במהרה - השמועה על בואה פושטת, ומיד - בלגן, תור; כרגיל...

22:00 - שעות קבלת הקהל תמו, אך הקהל לא תם... ברם אין ברירה. אבא מתחיל לקבל אנשים בשעה זו, ועל כל הנשים לעזוב את הבית.

22:15 - שמורות עיניה של אמא נעצמות, והיא חשה כלפני התמוטטות. באפיסת כוחות היא מתיישבת לאכול ארוחת ערב. (בשנים הראשונות היה אבא אוכל עם אמא את ארוחת הערב, אולם עקב קבלת הקהל הארוכה אצל אמא, פסק מלהמתין לה והיה יושב לאכול לבדו.) נדמה כי סדר יומה הסתיים, אך לא - היום עדיין ארוך. מנהל ישיבה מגיע ופלאפון בידו: הוא מבקש מאמא שתתקשר לחו"ל ותאמר מילים טובות לתורמים ולתורמות פוטנציאליים. בכוחותיה הדלים ממלאת אמא את מבוקשו - משוחחת עם כל תורם ותורמת, משבחת את הישיבה ואת ראשיה ומברכת את אלו שמעבר לקו בכל הברכות שבעולם.

אחריו מגיעים עוד שני ראשי מוסדות חשובים, והתרחיש חוזר על עצמו. אחד המקורבים מגיע עם משפחה שלמה החפצה בייעוץ. אמא מפטירה: 'אני כבר עייפה, אולם אקבל אותם בשמחה'. הוא מתנצל כי מדובר בכמה דקות בודדות, שבפועל הופכות ליותר ממחצית השעה. אמא רוצה להוכיח להם שהם רצויים ואינם מטרידים אותה, ולפיכך היא טורחת להעניק להם ספר של אבא ולכתוב עליו הקדשה ארוכה במיוחד...

23:45 - אמא עולה על יצועה לשנת לילה קצרה - בעוד פחות משלוש שעות עליה לקום...

כיצד החזיקה אמא מעמד בכל אלו? כיצד הצליחה להעמיס על כתפיה את כל עם ישראל? אין לי תשובה על כך, מלבד שסייעתא דשמיא ליוותה אותה בכל צעדיה. היא שלחה את אמתה, ומשמים האריכה אמות הרבה. כפי שנאמר אצל יעקב אבינו 'נשא לבו את רגליו' (רש"י בראשית כט א), כך לבה הרחום והאוהב של אמא נשא את גופה החלש והעניק לה כוחות מיוחדים.

מחבקת ומנשקת את הנכדה ומקדישה לה תשומת לב מרובה. הנשים בחוץ סבורות בטעות, כי לנכדות שמור זמן אחר, והן כועסות על אותה נכדה שמצאה לנכון להגיע דווקא על חשבונן.

רכב מקושט עוצר, וכלה מאושרת אוספת את שולי שמלתה ויורדת ממנו לאטה. היא מטפסת במעלה המדרגות. אליה מתלווה חבורה גדולה: אמא שלה, אמא שלו, שתי הסבתות משני הצדדים, שתי שכנות קרובות ועוד ידידה רחוקה, והעיקר - גם צלמת ואשת הסרטה, הבאות להנציח את האירוע ואינן מחמיצות אף לא שנייה אחת. אי אפשר שהחופה תתעכב, ועל כן מפנים לכלה את הדרך. ושוב: התרגשות, חיבוקים, נשיקות, ברכות, תמונות, הסרטות ועוד היד נטויה... הצלמת עושה את מלאכתה נאמנה: 'שהרבנית תעמוד כאן', 'שהרבנית תעמוד שם', 'שהרבנית תזוז מעט שמאלה', 'ועכשיו מעט ימינה', 'ועכשיו עם הראש לכיוון הכלה', 'ועכשיו חיוך', 'הנה עוד פעם אחת', 'זהו', 'תודה, הרבנית'...

כל אותה העת אמא שותפה מלאה לחגיגה, מצייתת לכל ההוראות כאילו היתה מחותנת ראשית, ואינה מתנגדת אפילו לדברים שאחרים היו רואים בהם בזבוז זמן או יחס בלתי מכבד. הכלה המאושרת יוצאת, והתורים ממשיכים, כמתוכנן או לא כמתוכנן.

רכב בא ורכב הולך: כלה אחרת מגיעה, כלה נכנסת וכלה יוצאת. ושוב מתחילה - התרגשות, חיבוקים, נשיקות, ברכות, תמונות...

כמעט מדי יום ביומו שב המחזה על עצמו כמה וכמה פעמים!

הנשים שעדיין לא הספיקו להיכנס כבר מתחילות לדאוג. הן חוששות שלא תספקנה להתקבל לפני תפילת ערבית.

20:00 - תפילת ערבית. אמא יורדת לתפילת ערבית בבית הכנסת עם כל הפמליה.

20:30 - 'עלינו לשבח', 'קדיש', 'ברכו' ו... קבלת קהל בלתי רשמית. נשים מגיעות בזו אחר זו, ומשמשותיה של אמא מנסות לעצור בעד הבאות. בזמנים מסוימים נאמדו כ-60 נשים שאמא קיבלה בין סיום התפילה לחזרתה הביתה! אמא עולה הביתה כשנשים רבות מבקשות לעלות עמה, ללא תור כמובן. אמא איננה יכולה לעמוד בפני הבקשות הרבות: 'הכניסי את זו, גם את זו, וגם את זו'; היו אלו מקרים דחופים, הדוחים הכל. כך אמא שבה ומקבלת קהל עד השעה עשר בלילה.